

BELEDİYELERDE ve BELEDİYE İŞLETMELERİNDE KAMUYU AYDINLATMA

Doç. Dr. Necdet SAĞLAM*

Yrd. Doç. Dr. Salim ŞENGEL**

ÖZET

Kamu kaynakları ve bu kaynakların kullanımı konusunda kamu yöneticilerinin kamuoyuna güncel, zamanlı, hızlı, güvenilir ve doğru bilgi vermeleri gerekir. Ancak kamuoyunun bu konuda yeterince bilgi aktarıldığını söylemek güçtür ve kamunun bir parçası olarak belediyelerde kamuoyunu yeterince bilgilendirmemektedir. Halbuki kamuoyuna hesap verilemesi gereken kamu kaynakları konusunda yeterince bilgi aktarılmaması sonucu tartışmalar ve söylentiler başlamaktadır. Bu konuda, halen uygulanmakta olan devlet muhasebe sistemi de yetersiz kalmaktadır. Bu çalışmada, belediyelerde kamuyu aydınlatma konusu alınmıştır

ABSTRACT

Governmental and local authorities must give true and fair view information, which is timely and fast to public on governmental recourses and its uses. But it is difficult to say local authorities that are a part of governmental sector transferred enough information and disclosure to public about their financial position in Turkey. In this case, it started to discussions of corruption on governmental recourses and its uses. Turkish governmental accounting system is not enough effective to solve the problems. In this article, it is studied disclosure on municipalities.

* Anadolu Üniversitesi , İİBF Öğretim Üyesi

** Anadolu Üniversitesi, BMYO. Öğretim Üyesi

1- GİRİŞ

Demokrasinin yerleşmesi gelişmesi, hizmetlerin yerel olarak hızlı kaliteli ve gereksinimleri karşılar bir düzeyde olması açısından belediyeler son derece önemli yerel birimlerdir. Belediyeler kendi kuruluş amaçları doğrultusunda yükledikleri görevleri yerine getirme ve bu konuda kamuoyunu bilgilendirme sorumluluğu taşımaktadırlar.

Ancak son yıllarda belediyelerin kamuoyunu aydınlatma konusunda yeterli derecede duyarlı davrandıklarını söylemek güçtür Bu nedenle belediyeler hakkında bazı söylentilerin varlığı gözlenmekte duyulmaktadır Bu durum belediyelere olan güveni azaltmakta, var olan güveni erozyona uğratmaktadır.

Belediyelerin kamuyu aydınlatması, sürekli bilgi akışının sağlanması konusunda dünya yada uzun yıllardır çalışmalar yapılırken, örneğin Amerikan Devlet Muhasebe Standartları Kurulu GASB gibi, Türkiye’de bu konuda çok az sayıda çalışma yapıldığı söylenebilir

Diğer taraftan, yasalarda ve devlet sistemindeki bürokratik engeller nedeniyle belediyeler, iktisadi teşebbüs (BİT), şirket, döner sermaye vb. gibi bağlı kuruluşlar kurarak hizmetlerini sürdürme yolunu seçmektedirler. Türk kamu sektöründen belediyelerdeki kamuyu aydınlatma eksikliğine rağmen, birde yukarıda sayılan kuruluşları ortaya çıkararak, belediyelerin kamuyu aydınlatma konusundaki sorunlar giderek artmış ve buna paralel olarak bir kamu kuruluşu olarak belediyelerle ilgili kesimlerin kamu

kurumlarına olan güvenleri giderek azalmakta, dolayısıyla ilgililerin kamu kurumlarının faaliyet sonuçları hakkında aydınlanma talepleri giderek artmaktadır

Türkiye’de Mart 2002 itibarıyla belediyelerin borçları 6.6 katrilyonu aşmıştır ve bu borçları ülke ekonomisine büyükler getirir hale gelmiştir. Bu bağlamda belediyeleri popülist faaliyetlerde bulunmakla suçlarken, belde belediyelerinin kapatılmasını bile önerilmektedir Çünkü bazı belediyelerin aylardır çalışanına maaş ödeyememekte, borç batağı içinde yer almakta, Belediyeyi, bir türlü ekonomik sıkıntılardan kurtarılamamaktadır Bu durumda bazı belediyeler batma durumuna bile gelmektedirler.

Özellikle belediyelerin kamu kaynaklarını kullanmaları ve belediye borçlarının devletin iç ve dış borçları önemli bir yer tutması, belediyelerin kamuoyu araştırmalarında en az güven duyulan kuruluşlar arasında bulunması nedeniyle, belediyelerde muhasebe ve raporlama sistemi ile muhasebeden üretilen bilgilerin kamuoyuna sunulması inceleme konusu olarak seçilmiştir.

2- BELEDİYE VE BELEDİYE İŞLETMELERİ

Türkiye’de İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre halen büyükşehir 16, büyükşehir ilçe 58, büyükşehir alt kademe 31, il 65, ilçe 792, belde 2254, toplam 3216 belediye, 35.426 adet köy tüzel kişiliği bulunmaktadır. Bu kuruluşların kendi aralarında kurdukları 674 adet de birlik vardır

Belediyelerin kendi gelirlerinin¹ yanı sıra çeşitli faaliyetleri yürütmek ve gelir sağlamak amacıyla kurmuş oldukları çok sayıda belediye iktisadi işletmeleri, fon işletmeleri, birlik işletmeleri ve şirketler bulunmaktadır.

Diğer taraftan, belediye işletmelerini çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür. Bunlar faaliyet konularına göre şu şekilde sınıflandırılır;

- Otobüs İşletmesi,
- Havagazı (veya Doğalgaz) işletmesi,
- Temizlik işleri işletmesi,
- Su İşletmesi,
- Mezbaha işletmesi,
- Tanzim Satış Mağazaları İşletmesi,
- Park ve Bahçeler İşletmesi,
- Mezarlıklar işletmesi,
- Diğer İşletmeler.

Sermaye yapılarına göre ise;

- Döner Sermaye İşletmeleri,
- Fon işletmeleri,
- Birlik İşletmeleri,
- Belediye Meclis Kararıyla Kurulan İşletmeler,
- Özel Kanunlarla kurulan işletmeler, olarak sınıflandırılabilir

Belediye işletmelerinin sermaye yapısı sınıflamasına göre sırasıyla aşağıda ele alınmıştır

2.1 Döner Sermaye İşletmeleri

Döner Sermaye işletmeleri genel, katma ve özel bütçeli idarelerin kamu hizmeti yaparken ortaya çıkan kapasite fazlasını değerlendirmek, destek hizmeti sağlamak, mal ve hizmeti üretmek, bütçeye gelir sağlamak, üzere kurulmuş iktisadi üniteler olarak tanımlamak mümkündür.

Belediye Kanununa bazı maddeler eklen-

1 Türkiye’de belediyelerin gelirlerini düzenleyen 2464 sayılı kanun 26/5/1981 yılında kabul edilerek 29 Mayıs 1981 gün ve 17354 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve belediye gelirleri şu şekilde sıralanmıştır;

-İlan ve Reklam Vergisi,
-Eğlence Vergisi,
-Çeşitli Vergiler
-Haberleşme Vergisi
-Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi,
-Yangın Sigortası Vergisi,
-Çevre Temizlik Vergisi
gibi vergiler yanında
-İşgal Harcı,
-Tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı,
-Kaynak suları harcı
-Tellallık harcı,
-hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı,
-Ölçü ve tartı aletleri muayene harcı,
-Bina inşaat harcı,
-Çeşitli Harçlar
-Kayıt ve suret harcı
-İşyeri açma izni harcı,
-Muayene, ruhsat ve rapor harcı,
-Sağlık belgesi harcı,
gibi harçlardan oluşur. Ayrıca;
-Harcama katılma payları adı altında yapılan harcamalara yapılan harcamadan yararlananlardan pay alınır. Bunlar;
-Yol harcamalarına katılma payı
-Su tesisleri harcamalarına katılma payıdır.

Belediyeler harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmetleri belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücretlendirmeye yetkilidir.

mesine dair 24 Mart 1950 tarihli ve 5656 sayılı kanun ile belediyelere döner sermaye kurma yetkisi verilmiştir. Bu Kanununun ek birinci maddesine göre belediyeler, "belediye konutları yapmak ve bu konutları belde sakinlerine kiraya vermek ya da satmak" işlerini zorunlu hizmetler arasına alabilmektedirler. Bu amaçla da bütçelerinden gerekli paraları ayırarak "döner sermaye" kurabilmektedirler.

2.3 Fon İşletmeleri

Fon kavramı çeşitli anlamlar da kullanılmakla beraber, genel olarak belli bir amacın gerçekleştirilmesi için ayrılmış olan ve gerektiğinde ayrı bir hesapta tutulan parayı ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile fon, genel mevzuat ve bütçe prosedürü dışında özelliği olan bazı kamu görevlerinin yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi amacıyla bütçeden veya bütçe dışı imkanlarla sağlanan para ve kıymetlerdir. Belediye bünyesinde veya belediyeler dışındaki kurumlar tarafından yürütülen pek çok fon bulunmaktadır

Belediye bünyesinde çalışan fonların bazıları şu şekilde sıralanabilir²:

- 1-Tanzim Satış Fonu,
- 2-Ekmek Fırını Tesis ve İşletme Fonu,
- 3-Gecekondu Fonu,
- 4-Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Fonu,

5-İmar Fonu

6-Otopark fonu

7-Büyükşehir Belediyeleri Altyapı Yatırım Fonu, olarak sıralanabilir.

Belediye tarafından kurulabilecek fonlardan, en yaygın olanı Tanzim Satış Fonu ve Ekmek Fırını Tesis ve İşletme Fonudur.

2.3 Birlik İşletmeleri

Belediyeler, kendilerine kanunlarla verilen mecburi veya isteğe bağlı vazifelerin bir veya bir kaçını müşterek kuruluşlar ve idare ile yerine getirmek için birlik kurabilmektedirler. Bu birlikler, genellikle ekonomik ve ticari kuruluşlar olmaktadır. Bu tür birlikler çok az sayıda ve bölgesel veya çeşitli amaçlı "Hizmet Birlikleri"dir. "Marmara Belediyeler Birliği" veya "..... İlçesi Belde ve Köylerine Hizmet Gösterme Birliği" gibi. Bu birliklerin ülke genelinde çok önemli bir ekonomik fonksiyonu yoktur. Genellikle Mülki İdare Amirlerinin öncülüğünde kurulurlar ve etkinlikleri de bu başkanlarının kişisel yetenekleriyle paralellik gösterirler.

2.4 Meclis Kararıyla Kurulan İşletmeler

1580 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere tanınan yetkiye dayanarak, kazanılmış haklara zarar vermeden su hava gazı, doğalgaz tesislerini doğrudan doğruya korumaya ve işlet-

- 2 Belediyelerin Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında elde edeceği gelirler yanında 2380 nolu "Belediyelere Ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun" çerçevesinde genel bütçeden de pay almaktadırlar. Devlet Yardımları kaynak çeşitli fonlarla bazı bakanlık bütçelerine konulan ödeneklerden yapılan yardımları kapsar. BU fonların bir kısmı kalkmış olmasına rağmen bazıları devam etmektedir. Bu fonları şöylece sıralayabiliriz.
- Belediyeler Fonu
 - Mahalli İdareler Fonu
 - Akaryakıt Tüketim Fonu
 - Çevre Kirliliğini Önleme Fonu
 - Geliştirme ve Destekleme Fonu
 - Belediyeler İmar Uygulamaları Yardım Fonu
 - Gecekondu Fonu
 - İmar Affı Fonu
 - Kültür Bakanlığı Fonu
 - Turistik Yörelere Belediyelerine Yardım Fonu
 - Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Fonu
 - Trafik Hizmetleri Geliştirme Fonu
 - DPT Bünyesinden Kalkınmada Öncelikli Yöre Belediyelerine Yapılan Yardım

meye belediye sınırları içinde belli yerler arasında otobüs, tramvay vb. yolcu taşımaya ilişkin işletme kurabilirler. Her belediye bu faaliyetlerinden hangilerini yapacağını veya işletmesini kuracağını kendi meclisince karara bağlayacak ve işletmesini kurabilir. Bugün bunlardan en yaygın olan işletmeler su, otobüs ve mezbaha işletmeleridir.

2.5 Özel Kanunlarla Kurulan İşletmeler

Özellikle büyükşehir belediyelerinin su, kanalizasyon, otobüs, gaz hizmetleri özel kanunlarla kurulmuş ve tüzel kişiliği olan işletmeler halinde düzenlenmiştir. Bunlar,

- 21.10.1981 gün ve 2560 sayılı kanunla yeniden düzenlenen İSKİ (İstanbul Su ve Kanal İdaresi),

- 1942 yılında yürürlüğe giren 4325 sayılı kanunla kurulan Ankara EGO (Elektrik Gaz ve Otobüs) İdaresi,

-1949 yılında yürürlüğe giren 5363 sayılı kanunla kurulan ASKİ (Ankara, Su ve Kanalizasyon İdaresi),

Örnek olarak gösterilebilen işletmelerdir. Sonradan büyükşehir olan belediyeler kendiliğinden İSKİ ve ASKİ kanunlarına tabi işletme kurmaktadır.

2.6 Belediye Şirketleri

Belediyeler, özellikle 1984 yılından sonra, kendilerine verilen görevleri yerine getirmek amacıyla ve kendi hükmi şahsiyetleri dışında, bir takım ekonomik ve ticari şirketlere yönelmişlerdir. Yapılması düşünülen faaliyetler zaten belediyelerin görevleri arasında yer alırken, belediyelerin doğrudan değil de dolaylı bir yoldan yani şirket kurarak bu faaliyet ve görevlerini yapma girişimleri pek çok nedene dayanmaktadır. Bu bağlamda, belediyelerin şirket kurma nedenleri üzerinde yoğunlaşan görüşleri önem sırasına göre şöyle sıralamak mümkündür: (Tekmen,1997:61)

- 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun 71. maddesinden istifade ederek kendi kurduğu şirketle ihale işlerini serbestçe yapabilme ve bu kanunun kısıtlamalarından kurtulmak³,

- Personel temini ve istihdamında serbest hareket etme imkanını elde etmek,

- Bürokratik işlemler ve denetimden kurtularak daha serbest harcamalarda bulunabilmek,

- Halkın da katılımını sağlayarak, mahalli sermayeyi harekete geçirmek, yerel imkanları değerlendirmek, bu konuda lokomotif görevi yapmak,

- Bölgenin sosyal ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunmak,

- Özel Bankalardan kredi kullanabilmek,

- Yönetim kurulu başkan ve üyelerine ücret ödenmesini sağlamak,

- Gelirlerini artırmada yeni bir kaynak meydana getirmek,

- Siyasi reklam amacıyla hareket ederek görünürde bir eser bırakmak,

- Zor durumdaki özel şirketleri kurtarmak.

Belediye kanununun yürürlüğe girmesinden sonra su, otobüs vb hizmetleri yürütmek amacıyla kurulan ekonomik işletmeler devam ettirilirken, belediyeler bu defa daha popülist ve kolay yol olan ticari faaliyetlere yönelmişlerdir. Önce zorunlu gıda maddelerini temin yetkisini veren 1960 yılında getirilen bir madde değişikliği ile başlayan tanzim satış girişimleri sonra, deterjan satışına kadar uzayan ve genişleyen bir işletmeye, hatta büyükşehirlerde bunun için şirket kurarak yürütülmesine kadar varılmıştır

Günümüzde ise, KİT'lerin özelleştirilmesine paralel olarak belediyeler, ekonomik ve ticari faaliyetleri bir tarafa, temizlik hizmetlerini bile özelleştirerek ekonomik ve ticari alandan

3 Değiştirilen Devlet İhale Kanunu ile 2003 yılından itibaren bu şirketler belediye ihalelere giremeyeceklerdir

çekilme eğilimine girmişlerdir. Buna rağmen belediyeler şirket kurmaya devam etmişler ve 1994 yılında çıkartılan özelleştirme yasasıyla belli sınırlama ve izin alma durumuyla karşı karşıya gelmişlerdir.

3-BELEDİYE İŞLETMELERİNİN NİTELİKLERİ

İktisadi teşebbüs olarak belediyeler, belediye meclisi kararıyla işletmeler kurabilmektedirler. Bu işletmeler ya belediye bütçesi içinde ya da dışında kurulan işletmelerdir. Belediye bütçesi içersinde oluşturulan bir fon ile yürütülen işletmelerde, teşebbüsün bu faaliyetten kar mı zarar mı ettiğini görmek mümkün olmamaktadır. Çünkü ayrı bir muhasebe sistemi bulunmadığından bu hizmet için ayrılan kaynakların harcanması ve giderin yapılması muhasebeleştirilmemektedir. Belediye Bütçesi içinde gerektiğinde diğer gider kalemlerinden aktarmalar da yapılarak gerekli harcama yapılmaktadır. Ayrıca belediyenin tüm mal varlığı personel araç ve gereci bu teşebbüs faaliyetlerinde kullanılabilir. Bu tür işletme gelirleri de hasılat olarak gene belediye bütçesine gelir kaydedilmektedir.

Belediye bütçesi dışında kurulan işletmelerin ise, ayrı bir bütçesi ve muhasebe sistemi bulunduğundan teşebbüs faaliyetleri için yapılan harcamaların ve bu faaliyet sonucu elde edilen tahsilatın muhasebeleştirilmesi mümkün olmaktadır. Bu tür işletmelerde de belediyenin diğer varlıklarından ve personelinin zaman zaman yararlandığı için, teşebbüsün kar veya zararını net ve gerçek bir şekilde ortaya koymak mümkün değildir.

Aslında bu tür teşebbüslerin faaliyet dönemi sonucunda karlarının "teşebbüs hasılatı" olarak belediye bütçelerine aktarılması bir yasal zorunluluktur. Fakat genelde bu tür işletmelerde de belediyeler sonuç hesaplarını sağlıklı çıkaramadıkları için kar eden işletme pek görülmemekte, buna karşın belediye bütçelerinden sürekli bu işletmelere ödenek aktarması yapılmakta ve varlıklarını ancak bu şekilde devam ettirebilmektedirler.

Gerek belediye bütçesi içinde, gerekse dışında kurulan işletmelerde kar amacı güdüldüğünden ve hizmetin de belde halkı tarafından devamı istendiğinden, bu işletmeler ekonomik faaliyet görünümünde olmakla beraber, piyasa ekonomisi şartlarına göre işletilmemektedirler.

Bu işletmeler, kuruluşlarındaki usule uygun olarak, belediye meclisleri kararıyla zaman zaman kapatılmakta, zaman zaman yeniden açılmaktadırlar. Bu nedenle de sayıları tam olarak tespit edilememekte ve ülke genelinde mevcutları da tam olarak bilinmemektedir.

Ancak, özel kanunlarla kurulan işletmeler, büyükşehir belediyelerinin kuruluşları ile paralel olarak kurulduğundan, sayıları da büyükşehir belediye sayısı kadardır. Kanalizasyon ve şu işletmeleri bu tip işletmelere örnektir ve genellikle genel müdürlük işletmesi olarak faaliyetlerini yürütürler.

Bu işletmelerin de amacı kar olmamakla birlikte, kısmen piyasa ekonomisi kurallarına uymada daha esnek bir mevzuata sahip olup, daha fazla disipline edilmiş bütçe ve muhasebe sistemleri vardır.

4- TÜRK KAMU SEKTÖRÜNDE MUHASEBE VE RAPORLAMA SORUNLARI

Muhasebe, mali işlemlerin devletin mali durumundaki, varlıklarındaki, borçlarındaki ve net değişimleri, gelirler ve giderler de dahil olmak üzere kamusal faaliyetlerin sonuçları üzerindeki etkilerini izleme olanağı sağlar. Kamu kurum ve kuruluşunun hedeflerini elde etmek amacıyla kaynaklarını kontrol ve muhafaza etme, hesap verme ve kullanma tarzıyla ilgilenen dahili ve harici kullanıcılara yararlı olacak maliyet bilgilerini toplama, ölçme, analiz etme, yorumlama ve raporlama süreci olan muhasebe, gerekli bilgileri temin ederek bütçeleme ve raporlama fonksiyonlarına hizmet eder.) http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_denetim_metin_tebliğ1.php

Kamu yönetimlerini yeniden yapılandırma çabası içerisindeki bütün ülkelerin, reform

çalışmalarına muhasebe sistemlerini rasyonelleştirmekle ve daha doğru, daha zamanlı, daha güvenilir bilgi üretebilir hale getirmektedirler. Muhasebe, kamu mali yönetiminde kilit bir rol oynayan bir sistemdir ve bir tür emanet yönetimi olan kamu mali yönetiminde, kamu kaynaklarının nerelerde ve nasıl kullanıldığının hesabını tutmayı kolaylaştıran ve bu suretle kamu fonlarını ellerinde bulunduran yöneticilerin bunları kendilerine verilen izinler çerçevesinde ve rasyonel olarak kullandıklarının hesabını verebilmelerine olanak sağlayan son derece önemli bir enstrümandır. Diğer taraftan muhasebe, kamu kurum ve kuruluşlarının hesap verme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerinin bir diğer kilit ögesi olan bağımsız dış denetim yapılmasına olanak sağlayan bir sistemdir.(http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_denetim_metin_tebliğ1.php)

Türkiye’de kamu sektöründe uygulanan muhasebe özünde nakit esasına dayanmaktadır ve Devletin bir yıllık mali işlemlerinin sonucunu, muhasebe mesleğince genel kabul görmüş ilkelere uygun mali tablolar halinde vermekten uzaktır Türkiye devlet muhasebesi ekonomik ve mali yönetim için gerekli bilgileri sağlayamamakta ve kamu kuruluşlarınca tutulan hesapların kayıt usulleri, sınıflandırılmaları ve bu hesapların içeriği, bu tür analizleri yapmağa elverişli bilgi edinimi doğrultusunda düzenlenmemiştir. Devlet muhasebesi sistemi standartlaştırılamamıştır ve bu nedenle Devlet sektörüne dahil kuruluşların hesaplarını dahi konsolide etmek mümkün olamamaktadır. Türk Devlet Muhasebe Sisteminin iyileştirilmesi için, kamu sektörü işlemlerinin kapsamlı bir ekonomik sınıflama esas alan ve bilanço esasına dayalı bir Devlet Genel Muhasebe Planına geçilmesinde yarar vardır ve bu planın ileri aşamalarında ise tahakkuk esasına geçilerek hesapların ekonomik sınıflamaya göre düzenlendiği tam bir mali bilanço oluşturan, birikmiş amortismanlar ile karşılık hesapları da dahil fiziki varlıkların (stoklar ile taşınmaz malların) muhasebesini de kapsayan bir sistemin benimsenmelidir. (http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_denetim_metin_tebliğ1.php)

Türkiye’de devlet hesapları üç ayrı daire tarafından vezne esas (tediye ve tahsil) üzerinden tutulmaktadır Bütçe İdaresine bağlı Muhasebe Müdürlөрince ödenek kayıtları; Hazine hesapları ve Muhasebat Genel Müdürlüğünün tuttuğu kayıtlar vardır Mevcut kayıt usullerinden hiç birisi uygun bir muhasebe sistemi takip etmemekte ve bir bakıma tek bir kayıt sistemi şeklinde tutulmaktadır Denetim açısından Sayıştay her üç birimin tuttuğu hesapları da sistematik bir şekilde tamamıyla kontrol edememektedir.

Türk Devlet muhasebe sisteminde, kurumlar bazında değil mülki ayırım bazında işlenmekte, dolayısıyla de kurum hesabı yerine, il veya ilçe hesabı tutulmaktadır Genel bir kural olarak muhasebe sistemi ekonomik bir birimin ekonomik sonuç doğuran işlemlerini kaydeder ve bu kayıtlara dayanılarak yıl sonunda düzenlenen mali tablolar da o kurumun yıllık mali pozisyonunu gösterir. Oysa uygulama, bulundukları yer, tabi oldukları bütçe rejimi ve bağlandıkları saymanlık dışında hiç bir ortak yanları bulunmayan bakanlık şube müdürlüklerinin bütün gelir ve gider işlemlerinin kaydından oluşan hesaplar, bir çok ekonomik birimin tüm işlemlerinin karma bir şekilde kaydından ibarettir. Bu kayıtlar sonunda üretilen cetveller anlamlı olmadığı gibi, "denetlenebilir" olmaktan da uzaktır

Örneğin Yeni Zelanda bu alanda da öncü olmuş, kamu mali yönetimine Tam Tahakkuk Esasına Dayalı Devlet Muhasebesi sistemini entegre etmiştir. Avustralya ve Kanada tahakkuk esaslı muhasebe kurma çalışmalarında son aşamadır ABD Yönetmelik Maliyet Muhasebesi adını verdiği; İngiltere ise, Kaynak Muhasebesi olarak adlandırdığı özünde tahakkuk esaslı olan muhasebe sistemlerini kamu mali yönetimleriyle bütünleştirme çabası içindeler.

Devlet muhasebesi, performans yönetim sistemine de veri üretecek, yönetimin alacağı kararlar için doğru ve güvenilir mali ve mali olmayan bilgileri zamanında temin edecek şekilde yeniden tasarlanmalıdır Sağlıklı bir yerel mali yönetim için sağlam bir muhasebe sisteminin varlığı şarttır Devlet muhasebesinin yeniden yapılması konusunda Maliye Bakanlığı Muhase

bat Genel Müdürlüğü bünyesinde bir hesap planı oluşturulmuş,(Bkz.<http://www.muhasebat.gov.tr>) ancak henüz uygulamaya konulmamıştır

Belediyeler ve belediye işletmeleri de yukarıda belirtilen sistem içinde devlet muhasebesi sistemi içinde yer almakta ve mevcut sorunları kendi içinde barındırmaktadır

5- KAMUYU AYDINLATMA

5-1 Tanımı

Kamuyu aydınlatma öel sektör için " sermaye piyasasının açıklık ve dürüstlük içinde işleyişini sağlamak, tasarruf sahipleri, ortaklara ve diğer ilgililerin zamanında bilgilendirilmesini temin etmek amacıyla, sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerin zamanında, yeterli ve sürekli olarak kamuoyuna açıklanmasıdır" (<http://www.spk.gov.tr>) Kamu sektörü açısından kamuyu aydınlatma ise kamu kaynakları ve bu kaynakların kullanımı konusunda kamu fonlarını ellerinde bulunduran yöneticilerin , bunları, kendilerine verilen izinler çerçevesinde ve rasyonel olarak kullandıklarının hesabını verme(http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_denetim_metin_tebliğ1.php) ve bu konuda kamuoyunu bilgilendirme olarak belirtilebilir. Bu bağlamda belediyelerde kamuyu aydınlatma "belediyelerin yapmış oldukları mali nitelikli işlemler sonucu muhasebede ürettikleri bilgileri zamanlı hızlı ve güvenilir bir şekilde ilgililere ulaştırılması ve kamuoyuna duyurulmasıdır"

IMF'nun Mali Saydamlık İle İlgili İyi Uygulamalar Tüzüğü Prensipler Duyurusu (Mali Saydamlık İle İlgili İyi Uygulamalar Tüzüğü Prensipler Duyurusu (IMF Belgesi)) aşağıdaki konularda kamuoyunun bilgilendirilmesini gerekli görmektedir;

- Kamuoyu, hükümetin geçmiş, mevcut ve gelecekteki mali faaliyetleri hakkında tamamen bilgilendirilmelidir

- Yıllık bütçe, merkez hükümetinin tüm faaliyetlerini detaylı bir şekilde kapsarken, mer-

kez hükümetinin bütçe dışı faaliyetleri ile ilgili bilgiyi de sunmalıdır Buna ek olarak hükümetin alt seviyelerinin gelir ve giderleri ile ilgili yeterli veri de sunmalıdır

- Yıllık bütçedekilerle karşılaştırılabilecek veriler hakkında, bütçeyi takip eden 2 yıla ait önemli bütçe bileşenlerinin tahminleri ve önceki 2 mali yılın sonuçları sunulmalıdır

- Olası yükümlülükler, vergi harcamaları, mali faaliyetlerin yapısı ve mal önemlerini belirten tablolar yıllık bütçe ile birlikte yayınlanmalıdır

- Merkezi hükümet, hükümet borçlarının ve mali varlıklarının yapısı ve seviyesi ile ilgili bilgileri düzenli olarak yayınlamalıdır

- Mali bilgilerin düzenli yayınlanması konusunda kamuya karşı açık bir taahhüt olmalıdır

- Mali bilgilerin yayınlanması konusunda somut taahhütler olmalıdır (örneğin bütçe kanununda).

- Kamuya mali raporlamanın ne zaman yapılacağı konusunda takvimler duyurulmalıdır

5-2 Belediyelerde ve Belediye İşletmelerinde Kamuyu Aydınlatma Gerekliliği

Belediyelerin muhasebe sistemi genelde, merkezi yönetime hesap verecek şeklindedir. Bu şekilde, belediyelerdeki muhasebe sistemi ve finansal raporlama kamuoyuna değil, merkezi yönetime hesap vermek için kurulmuş bir sistemdir. Yerel idareler bütçelerini hazırlarlar ve harcamalarını merkezi hükümete belirtilen tarihte rapor eder bu nedenle muhasebeleştirme ve raporlama rutin bir iş haline gelmiştir(Vergara,http://www1.worldbank.org/wbiep/decentralization/Topic13_Printer.htm).

Kamuyu aydınlatmak için, yerel doğru bir bilgilendirme sistemi kurmanın şartları için şeffaf, güvenilir ve kamuoyu tarafından kolay anlaşılır bir sistem gerekir Bu sistemin sivil toplum örgütlerinin desteklenmesi ve bilgilerin ilgililerine ulaşması için güçlü bir basın bilgilendirme sistemi olmasıdır

Belediyelerin sistemleri mali ve fonksiyonel ademi merkeziyetçilik programı raporlama istekleri çerçevesinde gelişmekte ve değişmektedir. Belediye başkanları seçmenlerce merkezi hükümete ve kamuoyuna rapor vermek için seçilirler. Ancak çoğu yerel idareler merkezi hükümetin bir temsilcisi gibi faaliyet göstermekte ve devam eden devlet geleneğini sürdürmektedirler. Yeni ademi merkeziyetçiliğe geçen ülkelerde ilk değişiklik kamuoyuna sunulacak bilgilerde olmuştur. Kamuoyuna sunulacak bilgilerin niteliği açısından en az 3 kriterin olması aranmaktadır. Bunları birincisi politik istekler, ikincisi finansal ve teknik bilgi sunma yeterliliği ve üçüncüsü de zorunlu raporlama standartlarıdır.

Türkiye’de belediyeler 3 farklı birim tarafından denetlenmektedir. Bunun anlamı belediyeler her an bir denetim içinde bulunmaktadır. Ancak bu denetim sonuçları sadece merkezi yönetim tarafından elde edilmekte, hiçbir şekilde belediyenin ilgili tarafı olan seçmenler, kamuoyuna, belediyeye vergi ve harç şeklinde ödemede bulunanlara iletilmemektedir. Bu nedenle, belediye başkanları özellikle görev süresinin son yılında aşırı şekilde borçlanmakta çalışanların sosyal güvenlik kesintilerini ve gelir vergisi kesintilerini yatırmamakta ve bu ödenmeyen fonları son yılda hizmet yapma adı altında kullanılmaktadır. Bu borçlar doğal olarak yeni seçilen yönetime bırakılmaktadır. Bu konuda kamuoyuna herhangi bir bilgi sunulmamakta ve yeni yönetim bilgisi olmadan mali durumu bir belediye devralmakta ve uzun süre eski yönetimin borçlarını ödemektedir. Bu nedenle halka sunulan belediye hizmetlerinde aksamalar olmaktadır.

Zaten Dünya Bankası’nca Ocak/1993 tarihinde düzenlenen "Türkiye Cumhuriyeti Muhasebe, Finansal Raporlama ve Denetim Hizmetlerinin Gelişimi" başlıklı raporunun 2.01 numaralı paragrafında, çağdaş ve kamuyu aydınlatıcı bir muhasebe ve denetim anlayışının Türkiye’de "...görelî olarak yeni" olduğuna işaret edilmiştir.

Diğer taraftan, belediye bütçelerinde yer

alan gelirler genelde göstermelik olarak yer almakta ve bu nedenle bütçeler tutmamakta, % 40-60 sapma göstermektedir. Bunun nedeni olarak, toplanan vergilerden belediyeye aktarılan payların net olarak belirlenememesinden kaynaklanmaktadır.

Yerel yönetimler ile merkezi yönetim ilişkisi içindedir. Siyaseten birbirlerine karşı aynı yönde veya ters yönde görüşler içinde bulunabilmektedirler. Bu görüş yerel yönetimin merkezi yönetim tarafından ne kadar destekleneceği konusunda önemlidir. Yerel yönetimin duruşuna göre bazen yerel yönetime gereğinden fazla kaynak aktarılırken bazen de olması gerekenden daha az veya çok kısıtlı kaynak aktarılmasına neden olmaktadır. Kişilere güvenmenin sisteme güvenmenin yerini aldığı yerel yönetim anlayışlarında merkezi yönetim tarafından aktarılan kaynak yerli yerince kullanılıp kullanılmadığı konusunda etkin bir denetim yoktur. Aynı şekilde merkezi yönetime tercihlerinin nedeni konusunda hesap verme gibi bir yükümlülük getirilmemiştir. Halbuki kaynakların etkin ve verimli kullanıldığı ilgili kesimler tarafından anlaşılabilmesi, öğrenilebilmesinin yolu açık ve şeffaf bir yönetimin oluşturulmasıdır. Bu oluşturulmadığı için günümüzde bir çok yerel yönetim borç batağı içinde yüzmekte borçlarını ödeyememekte, çalışanlarına ücret verememektedir. Büyük borç yükü altına nasıl girdiklerini kimse bilememekte, kimse de bunu sağlıklı bir şekilde açıklayamamaktadır. Açıklama çoğu zaman merkezi yönetimin kendilerine karşı olan tutum ve davranışı ile yapılmaya çalışılmaktadır.

Bu durum gelişmiş ülkelerde bile benzerlik göstermektedir. Örneğin birkaç yıl önce New York ve Mexico City’teki yerel yönetim benzer şekilde sıkıntıya düşmüş ve hatta çalışanlarına ücret ödeyemeyecek duruma gelmiştir. Bu nedenle yerel ve merkezi hükümetler bir reform arayışına girmişler ve daha fazla şeffaflık ve somut ölçütlere göre faaliyet göstermeleri için yeni düzenlemeler yapılmasına gereksinim duyulmuş ve bu konuda çalışmalara başlanılmıştır. Örneğin bir belediyenin borçlanma sınırı kurulan kredi garanti sistemi ile belirlen-

mektedir. Böylece belediyelerin ödeyemeyecekleri borçlanmaların önüne geçilmektedir. Türkiye’de de belediyelerin benzeri mali sıkıntılara hesapsız borçlanmalar nedeniyle düşmesi sonucu Hazine Müsteşarlığı artık belediyenin geri ödeyemeyeceği borçlarına hazine garantisi vermemektedir.

Dünyada genellikle merkezi hükümetler de de raporlama standartları yetersizdir ve bu nedenle yerel idarelerdeki şeffaflık teşvik edilmemektedir. Bu nedenle, bütün dünyada yerel idareler kendi inisiyatifleri çerçevesinde ne kadar bilgiyi kamuoyuna sunacaklarına kendileri karar verir. Zorunlu raporlama standartları genelde politik bir uzlaşmanın ürünü değildirler. Bunlar genelde yönetimler arasında göstermelik kurallar haline gelebilmektedir.(Vergara, http://www1.worldbank.org/wbiep/decentralization/Topic13_Printer.htm)

Yolsuzluk söylentilerinden kurtulmak ve yerel yönetimlerin mali olarak zor duruma düşmemesini sağlamak için yerel yönetimleri açık ve şeffaf olmasının sağlanması gerekir Politikacıların etki alanında kalan yerel yönetimlerdeki olumsuzlukları ortadan kaldırmak için dürüst çalışanları istihdam etmek yetmez, bunun yerine açık ve şeffaf bir sistemin kurulması gerekir.

5-3 Kamuyu Aydınlatma Yöntemi

Kamuoyunun ne kadar bilgiye ulaşması gerektiği ve bu bilginin hazırlanmasının ve yayınlanma maliyetinin dengesi konusunda bir yöntem bulunmamaktadır. Ancak yerel yönetimlerin sunmuş olduğu hizmetlerin yeterliliği ve devlet muhasebesinde fon sağlama ile fon kullanımına ilişkin kısıtlı bilgiler yolsuzluk iddialarının çıkmasına neden olabilmektedir Bu nedenle aşağıdaki bilgilerin kullanıcıların faydalanmasına açık olması gerekir.(http://www1.worldbank.org/wbiep/decentralization/Topic13_Printer.htm)

-Uygulanan ve programlanmış bütçe bilgileri,

-Bütün çalışanların ücret ve ikramiyelerini gösteren listeler,

-Belediye başkanı, meclis üyeleri ve üst düzey yöneticilerin mal beyanları,

-İhale prosedürleri,

-Standart kamu hizmetleri ve zorunlu maliyetler,

-Aylık ve 3’er aylık finansal raporlar

-Temel hizmetlerde performans göstergeleri ve sonuçları.

Kamuyu aydınlatma ile ilgili olarak ileri sürülen olumsuz bir görüş ise, yerel idarelere ait bilgilerin kalitesinin yetersizliği, insanların bu bilgileri dikkate almamaları veya zaman harcamamalarıdır Bilgilerin yetersizliği kamunun bilgilere ulaşmasını kısıtlamakta bu da böyle bir sistemin kurulmasına engel teşkil etmektedir

Kamu kaynaklarının kullanımı ile ilgili bilgiler kamuyu aydınlatmada yetersiz kalmaktadır Bu nedenle, sivil toplum kuruluşlarının karar sürecine katılmaları gerekmektedir

Türkiye’de kamu sektöründe olduğu gibi belediyelerde de fonların denetimi yapılmakta ancak, denetim sonucu ve fonların durumu kamuoyuna sunulmamaktadır Örneğin yol ve kanalizasyon gibi amaçlar için toplanan harcamalara katılma fonunun durumu hakkında kamuoyu bilgilendirilmemekte, bitmeyen altyapıdan belediye yönetimi halk tarafından sorumlu tutulmaktadır Halk altyapı için katılım payını ödemediğini ve altyapıyı bitmesi gerektiğini düşünürken halbuki bu fonda yeterli mali kaynak bulunmayabilir. Ancak, bundan kamuoyunun bilgisi olmadığı için, bu konuda değişik yorumlar yapılabilmektedir Bu nedenle siyasetçi ve siyasi kurumlara güven azalabilmektedir.

Belediyeler halk kahve ve benzeri sohbet toplantıları ile veya basın bültenleri ile aydınlatılmaya çalışmaktadır Ancak, denetlenmiş finansal raporlar ilgili taraflara sunulmamaktadır

Gerçi denetim sonuçları uygulamadaki şekli ile açıklansa da çok anlamlı olamayacaktır Çünkü yapılan denetim bir bütçe denetimi olup buradan yıl içinde yapılan işlemler hakkında sağlıklı bilgi elde etmek güçtür. Örneğin bütçede iz değeri üzerinden yer alan ve yıllara sarıh olan bir borçlanma kalemi ile ilgili işlem bütçe onayından sonra gerçekleştiğinde bu işlemle ilgili net bir bilgi elde etmek güçtür ve bu ilgili raporlarda yer almakta sadece borcun ödeneceği yıllarda görülmektedir. Bu ise, belediyenin borçlanma ile ilgili durumunu net olarak yansıtmamak tadır.

6- DENETİMİN KAMUYU AYDINLATMADAKİ ROLÜ

6-1 Mevcut Denetim

Türkiye’de merkezi idare, yönetimde bütünlüğü sağlamak, kamu hizmetlerinde belirli standartları gerçekleştirmek ve toplum yararını korumak gibi nedenlerden dolayı belediyeleri denetlemektedir. Türkiye’de belediyeler üzerindeki denetim bir vesayet denetimi şeklindedir. Amaç, belediyeleri gözetim altında tutma ve merkezle ilişkilerinde merkezi idarenin egemenliğini korumaktır Belediyelerin denetimi üç kurumca yapılmaktadır Bunlar, Sayıştay denetimi, İç İşleri Bakanlığı Yerel İdareler Genel Müdürlüğü Denetimi ve Valilik denetimidir. Aşağıda bu denetimler sırasıyla ele alınmıştır

a-Sayıştay denetimi

Sayıştay denetimi yıllık olarak belediyeler ve bağlı kuruluşların harcamaları tahakkuk müzekkeresi ve verile emirleri üzerinden uygunluk denetimi yapmaktadır. Denetim sonunda düzenlenen rapor Sayıştay Başkanlığına verilmektedir. Yapılan eleştiriler denetlenen belediyeye iletilmekte ve bir sonraki yılda yapılan denetimde bir önceki yılda yapılan eleştiriler konusunda yapılan iyileştirmeler öncelikle dikkate alınmaktadır

b-İç İşleri Bakanlığı Yerel İdareler Genel Müdürlüğü Denetimi

İçişleri Bakanlığı Yerel İdareler Genel

Müdürlüğü Bakanlık adına yıllık olarak belediyeleri denetlemektedir. 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, mahalli idarelerin merkezi idare ile ilişkilerini düzenleme, faaliyet ve işlemlerini denetleme görevini İçişleri Bakanlığına vermiştir Bunun sonucunda mahalli idarelerin ve bağlı kuruluşlarının faaliyet ve işlemleri Bakanlık Mülkiye Müfettişleri ve Mahalli İdareler Kontrolörlerince periyodik olarak denetlenmektedir.(T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, B050MAH0070001-2/1997 Sayılı genelge.)

İçişleri Bakanlığı kaynaklarına göre belediye denetimin amacı, hukuka aykırı ve usulsüz uygulamaları tespit etmek ve önlemek, görev ve sorumlulukların bilinmesinde ilgililere yol gösterici ve öğretici olmalıdır Bu nedenle denetim hizmetleri, kamu yönetiminin en önemli ve vazgeçilmez unsurlarından birisi olarak kabul edilmektedir.

Diğer taraftan İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü’nün 54 üncü maddesi, layiha ve raporlarda belirtilen eleştiri ve tavsiyelerden İçişleri Bakanlığınca uygun görülenlerin düzeltilmesi ve eksikliklerinin tamamlanarak yerine getirilmesi konusunda birim ve kuruluş amirleri ile mahalli mülki amirleri sorumlu tutmuştur.

Mülkiye Müfettişi ve Mahalli İdareler Kontrolörlerince düzenlenen teftiş layiha ve raporları, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde incelenip ilk değerlendirilmesi yapıldıktan sonra gereği yapılmak üzere valiliklerine bildirilmektedir. Mülkiye Müfettişleri veya Mahalli İdareler Kontrolörlerince ikinci kez aynı belediye ve bağlıları teftiş edildiğinde, layiha veya raporlarda ıslah ve ikmal istenen hususları yerine getirmeyen ve kişi borçlarını zamanında tahsil etmeyen belediye görevlileri ile gerekli takibi yapmayan il görevlileri hakkında yasal işlem yapılmaktadır

c-Valilik Denetimi

Valilikler, tüm mahalli idareler ile bağlı

kuruluşlarının teftiş rapor ve layihalarını takip etmekte ve bu amaçla; Valinin gözetiminde, mahalli idarelerden sorumlu Vali Yardımcısının başkanlığında, il Mahalli İdareler Müdürü ve İçişleri Bakanlığı valilik birimleri mensuplarından oluşan en az üç kişilik bir "Değerlendirme ve İzleme Komisyonu" kurulmuştur. Valiliklerce, kesin neticesi alınmayan ve bu nedenle de takibi devam eden teftiş layihaları ile ilgili eksikliklerin ikmal ve ıslah edilmeme nedenleri hakkında her yılın ocak ve temmuz aylarında Bakanlığa bildirilmektedir.

6-2 Denetim Sisteminin Etkinliğinin Arttırılması

Türkiye’de kamu sektöründe denetim bağımsızlığını artırıcı mevzuat hükümleri ve fiili uygulamalar geliştirilmelidir. Denetim elemanlarının kendisinin bağlı olduğu denetim birimin veya denetim kurumunun bağımsız olması denetim fonksiyonunun objektif, mesleki gereklere uygun ve kaliteli ürünler üretmenin temel koşuludur. Denetimin uluslararası denetim standartlarına uygun bir yapıya kavuşturulması denetimden beklenen sonuçların alınması için gereklidir. Bunun içinde denetim metot ve tekniklerinin uluslararası iyi uygulama örneklerinden hareketle yazılı rehber ve el kitaplarına gerek vardır. Bilişim teknolojisinin imkanları ve çağdaş tekniklerin denetim sistemine girmesi denetimin kalitesinin ve güvenilirliğinin arttırılmasına yol açacaktır.(Falay, http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_belediye_metin_tebliğ6.php)

Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarında iç kontrol sistemlerinin ve kontrol mekanizmalarının uluslararası standartlara uygun şekilde tesisi ve işlerliğe kavuşturulması denetimin etkinlik kazanmasının önemlidir.

Uygunluk denetimi yanı sıra performans denetimi de gerek iç ve gerekse dış denetimde yerini almalıdır. Performans denetim yaklaşım metot ve tekniklerine göre yapılan performans denetimi mevzuata uygunluk denetimi yerine geçen denetim olmayıp tamamlayıcı bir denetimdir. Kamu kurum ve kuruluşlarının performans yönetimlerini oluşturmaları ve bu bağlam-

da performans ölçüm rejimlerini kurmaları, performans denetimi açısından gereklidir. Ancak, Türkiye’de performans denetimine geçiş bunun gerçekleştirilmesine endekslenmemelidir. Aksine, kamu kurum ve kuruluşlarının performans sistemlerinin kurulmasına ve performans ölçümleri yapmalarına destek olacak denetim faaliyetlerine başlanılmalıdır. (Falay, http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_belediye_metin_tebliğ6.php)

Denetim birimlerinin ve kurumlarının faaliyetleri ve makro sonuçları tekil olay ve şahıslara girmeksizin kamuoyuna açıklanmalıdır. Böylece denetimin kendisi de denetime açılacaktır.

7- SONUÇ

Belediye ve belediye işletmelerinin sundukları mal ve hizmetlerinin alıcısı durumunda ki kamuoyuna belediye faaliyetleri konusunda düzenli, zamanlı, hızlı doğru ve güvenilir bilgilerin sunulması gerekir.

Ancak, günümüzde kamu hizmeti sunan kuruluşlar nakit esasına göre kayıtlarını tuttukları için muhasebeden ürettikleri bilgilerin kamuoyunun gereksinimine yanıt vermesi oldukça güçtür. Nakit esasına göre tutulan kayıtlar daha çok bütçe uygulamalarını izleme ve bunlarla ilgili bilgiler üretmektedir. Halbuki bu kuruluşlardan beklenen, kamuoyuna sundukları bilgiler ile bilgi kullanıcılarının bilgileri değerlendirip analiz ve yorum yoluyla kuruluşlar ve faaliyetleri hakkında bir yargıya karara ulaşmalarını sağlamaktır. Sunulan bilgilerin niteliği bilgi kullanıcılarının karar vermelerine olanak sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Bu bağlamda, bilgi kullanıcılarını gereksinim duyduğu nitelikli bilgileri üretebilmesi, nakit esastan tahakkuk esasına geçilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Tahakkuk esasına göre üretilen bilgiler zamanlı, hızlı doğru ve güvenilir bir şekilde kamuoyuna sunulacak kamunun sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmesi sağlanabilir. Esasen Maliye Bakanlığı’nın nakit esastan tahakkuk esasına geçilmesi yönünde bir çalışması da bulunmaktadır.

Diğer yandan, belediye ve belediye işletmeleri faaliyetleri konsolide ve ayrı ayrı olmak üzere kamuoyuna sunulması kamuoyunun aydınlatılması açısından da yarar sağlayacaktır

Belediye faaliyetleri ile belediye kuruluşlarının faaliyetlerinin denetimi bütçe uygunluk denetimi şeklinde yapılmaktadır. Halbuki kamuoyuna sunulan bilgilerin güvenilirliği açısından denetimin bağımsız denetim kuruluşlarına yaptırılarak denetimden geçmiş bilgilerin kamu-

oyuna sunulması bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini artıracaktır

Türkiye’de daha şeffaf, hesap verilebilir, tutarlı bir belediye sistemi kurulması için Yerel İdareler Yasa Tasarısına kamuyu aydınlatma konusunun alınması ve Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğünde değişiklik yapılması gerekmektedir. Böylece ülke kaynaklarının daha verimli kullanımı sağlanacak ve siyasete ve siyasetçilere güven artacaktır

KAYNAKÇA

Sevimli Abdullah, "Belediyelerde Bütçe ve Muhasebe Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar", Sayıştay Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı, Temmuz- Eylül 2000.

CICA, Public Sector Accounting and Auditing Board of The Canadian Institute of Chartered Accountants., An Illustrative Guide to Municipal Accounting and Financial Reporting, Şubat 1997, [http://www.cica.ca/cica/cica-website.nsf/publicprint/sgpssssps12/\\$file/e_municipal.pdf](http://www.cica.ca/cica/cica-website.nsf/publicprint/sgpssssps12/$file/e_municipal.pdf)

Dünya Bankası, Türkiye Cumhuriyeti Muhasebe Finansal Raporlama ve Denetim Hizmetleri Gelişimi Raporu, Ocak 1993.

-Fisher Taylor Lee, Advanced Accounting, Ohio, 1990.

<http://www.muhasibat.gov.tr>

<http://www.sayistay.gov.tr>

<http://www.tesev.org.tr>

Christiaens Johan, "Converging New Public Management Reforms And Diverging Accounting Practices In Flemish Local Governments", Gent, 2000.

----- "Financial Accounting Reform In Flemish Municipalities: An Empirical Investigation" , Financial Accounting and Management, 15(1), Şubat 1999.

TUNAY Köksal, Belediye Hizmetlerinin özelleştirilmesi Yöntemleri ve Uygulamaları ,DPT Basılı uzmanlık tezi, Ağustos 1993

Schaeffer Michael, Municipal Budgeting Toolkit, World Bank Institute Intergovernmental Fiscal Relations & Local Financial Management Program <http://www1.worldbank.org/wbiep/decentralization/Topic10.2.htm> , 2002.

Schaeffer Mustafa Schaeffer, Belediye Anonim Şirketlerinin Mali Analizi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997

Rloyd A. Bean, Advanced Accounting, Printice Hall Int., New Jersey 1999.

Copeland Ronald M., Robert W. Ingram, Municipal Financial Reporting and Disclosure Quality, Addison – Wesley Publishing Company, 1983.

Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğü, Devlet Muhasebesi Yönetmeliği, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1990.

FALAY Nihat, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, YEREL YÖNETİMLER VE PERFORMANS DENETİMİ, http://www.tesev.org.tr/projeler/kamu_belediye_metin_tebliğ6.php

İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, B050MAH0070001-2/199

İŞİTMEN Turgut, "Belediye İşletmeleri, Eskişehir Belediyesi İşletmeleri Üzerine Bir İnceleme" (TC Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 1993,)

DOĞAN Yahya , *Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme*, Doğruluk Matbaası , İzmir, 1993.

The World Bank, Turkey, Europe And Central Asia Region Draft, Country Financial Accountability Assessment, JUNE, 2001

Vergara Victor, Local Integrity Systems and Fiscal, Political and Functional Decentralization: An Overview to Making Local Government Credible and Effective, World Bank Institute, http://www1.worldbank.org/wbiep/decentralization/Topic13_Printer.htm, 2002.

-1580 sayılı Belediye Kanunu

-1050 Sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu.